

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра міжнародних відносин

К. В. Вакарчук

**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН
ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ
У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ ст.**

Навчально-методичний посібник

Одеса
«Екологія»
2022

УДК 327(8=134)«195/199»(072)
В14

Рецензенти:

Олег МАШЕВСЬКИЙ — доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн КНУ імені Тараса Шевченка;

Тетяна КРАСНОПОЛЬСЬКА — кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія»

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 5 від 20 жовтня 2022 року

Вакарчук К. В.
В14 Зовнішня політика країн Латинської Америки у другій половині ХХ ст. : навчально-методичний посібник / К. В. Вакарчук. — Одеса : Екологія, 2022. — 64 с.
ISBN 978–617–7867–48–6

Навчально-методичний посібник призначений для надання методичної підтримки студентам першого рівня вищої освіти за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

У навчально-методичному посібнику викладено зміст навчальної дисципліни за розділами та темами, розкрито основні поняття та терміни, розкрито ключові події та дати, що стосуються розвитку країн Латинської Америки, та контрольні питання до кожної з тем. Викладено семінарські питання до навчальної дисципліни, перелік тем презентацій та доповідей та контрольні питання з навчальної дисципліни, список рекомендованих джерел.

УДК 327(8=134)«195/199»(072)

ISBN 978–617–7867–48–6

© Вакарчук К. В., 2022

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тема 1. Особливості формування зовнішньої політики країн Латинської Америки у другій пол. ХХ ст.....	7
Тема 2. Відносини ЛАК з США та політика регіональної безпеки.....	11
Тема 3. Інтеграційні процеси в країнах Латинської Америки.....	16
Тема 4. Революції та інтервенції США в країни Центральної Америки.....	21
Тема 5. Кубинська революція та її наслідки для регіону	25
Тема 6. Воєнно-диктаторські режими в країнах Латино-Карибської Америки	28
Тема 7. Зовнішня політика Бразилії.....	32
Тема 8. Зовнішня політика Мексики.....	37
Тема 9. Зовнішня політика Аргентини	43
Тема 10. Зовнішня політика Чилі.....	48
Тематика семінарських занять.....	53
Тематика презентацій та доповідей.....	56
Питання для підсумкового контролю.....	57
Список рекомендованих джерел.....	60

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Зовнішня політика країн Латинської Америки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 291 «міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є аналіз та розгляд зовнішньої політики країн Латинської Америки

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу:

- проаналізувати роль міжамериканської системи відносин та її включеність у світові процеси політики;
- з'ясувати основні проблеми безпеки та сучасні форми співробітництва на континенті;
- проаналізувати взаємовідносини з США та їхній вплив на зовнішню політику країн Латинської Америки;
- розкрити специфіку розвитку країн цього регіону, показати особливості і фактори, які впливають на формування зовнішньої політики країн Латинської Америки;
- проаналізувати інтеграційні процеси в країнах Центральної Америки та Карибського басейну і Південної Америки;
- розглянути історичні фактори впливу на зовнішню політику Бразилії, Мексики та Аргентини.

Метою навчального курсу «Зовнішня політика країн Латинської Америки» є формування у студентів комплексного уявлення про участь країн зазначеного регіону у міжнародній політиці,

зовнішньополітичних орієнтирів та тенденцій у світовій політиці, як окремих акторів регіону, так і континенту в цілому.

Завдання курсу:

проаналізувати роль міжамериканської системи відносин та її включеність у світові процеси політики;

з'ясувати основні проблеми безпеки та сучасні форми співробітництва на континенті;

проаналізувати взаємовідносини з США та їхній вплив на зовнішню політику країн Латинської Америки;

розкрити специфіку розвитку країн цього регіону, показати особливості і фактори, які впливають на формування зовнішньої політики країн Латинської Америки;

проаналізувати інтеграційні процеси в країнах Центральної Америки та Карибського басейну і Південної Америки;

розглянути історичні фактори впливу на зовнішню політику Бразилії, Мексики та Аргентини.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей**:

1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 03).
2. Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 13).
3. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень (СК 04).

4. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їхній вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути (СК 10).

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень (РН04).
- Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях (РН06).

**Тема 1. Особливості формування зовнішньої політики країн
Латинської Америки у другій пол. XX ст.**

Основні дати	Короткий зміст
	<p>Науковою складовою вивчення даної дисципліни є аналіз та розгляд в історичному розрізі особливостей, які вплинули на формування зовнішньої політики країн Латинської Америки. Вивчення відносин країн Латинської Америки з США та аналіз регіональної безпеки, інтеграційних процесів дозволить глибше зрозуміти особливості формування зовнішньої політики вивчаемого регіону. Регіон Латино-Карибської Америки (ЛКА) складається з 34 суверенних держав (з населенням понад 600 млн осіб) і низки залежних територій (острови Ангілья – 91 кв. км у Карибському морі – володіння Великобританії; острови Аруба у Центральній Америці на Малих Антильських островах – володіння Нідерландів; острови Гваделупа – це заморський департамент Франції у Центральній Америці; Гвіана – заморський департамент Франції у північно-східній частині Південної Америки).</p>
Друга половина XIX ст.	<p><i>Міжамериканська система відносин.</i> Міжамериканська система діє в рамках Організації американських держав і представлена Міжамериканською комісією з прав людини і Міжамериканським судом з прав людини.</p>
1889	<p><i>Панамериканський союз</i>, створений на 1-й Панамериканській конференції під назвою Міжнародний союз американських республік для обміну економічною інформацією; у 1902 р.</p>

	перейменованій на Міжнародне бюро американських республік, а в 1910 р. – на Панамериканський Союз.
30 квітня 1948	<i>Організація американських держав</i> (ОАД) створена на 9-й Міжамериканській конференції в Боготі (Колумбія) на базі Панамериканського союзу. В історії ОАД хронологічно можна виділити декілька етапів, що відображають стан розвитку міжамериканської системи. Перший етап – з 1948 р. до середини 60-х років, коли США мали домінуючий вплив на прийняття рішень в ОАД. Саме у ці роки в міжамериканській системі було започатковано доктрини «несумісності» (пропагувалась несумісність комунізму з принципами міжамериканської системи) і «першочерговості» (Рада Безпеки ООН фактично відсторонялась від розгляду спірних питань, які виникали між державами членами ОАД). На основі цих доктрин дипломатія США активно використала механізм ОАД для організації інтервенції в Гватемалу (1954), домоглась виключення із ОАД Куби (1962) і проголошення проти цієї держави санкцій ОАД. Під прапором ОАД Сполученими Штатами було організовано воєнну інтервенцію у Домініканську Республіку (1965).
1964-1970	Другий етап розвитку ОАД саме і був пов'язаний з проведенням першої реформи цієї організації. Реформа статуту ОАД, яку було проведено у ці роки, відобразила новий якісний стан міжамериканської системи, зафіксувала приблизну рівновагу сил США і більшості латиноамериканських держав всередині організації. Сполучені Штати не змогли домогтися створення в ОАД так званих міжамериканських збройних сил на постійній, юридично оформленій основі, але латиноамериканцям не вдалося забезпечити будь-яких

	<p>гарантій виконання положень про необхідність здійснення рівноправного економічного співробітництва, які були формально закріплені у статуті. Реформу економічних і соціальних статей статуту було зведено лише до незначного розширення норм, які вже було зафіксовано раніше.</p>
1973	<p>Початок третьому етапу розвитку міжамериканської системи поклала III сесія Генеральної асамблеї ОАД. На сесії було прийнято резолюцію, яка виражала «загальне незадоволення результатами діяльності міжамериканської системи» і закликала до перегляду не тільки структури, але і доктрин міжамериканської системи, з наголосом на необхідності посилення соціально-економічної активності ОАД. США пішли на нову реформу значною мірою під впливом спільної позиції латиноамериканських країн. У результаті юридична сторона реформи була обмежена лише прийняттям поправок до Міжамериканського договору про взаємодопомогу («Протокол Сан-Хосе», 1975). Однак у практичній площині період 1973-1979 рр. значною мірою сприяв демократизації ОАД. У цей час було покинчено з доктринами «несумісності» і «першочерговості» і підтверджено принципи невтручання і самовизначення в міжамериканських відносинах.</p>
Рауль Пребіш (1901- 1986)	<p><i>Теорія залежності Р. Пребіша.</i> Концепції залежності, або залежного розвитку, створювалися спочатку в країнах Латинської Америки, і тільки потім поширювалися на всі країни третього світу. Їх основи заклав видатний латиноамериканський економіст Р. Пребіш, який був переконаний, що неокласичні економічні концепції недієві і найчастіше нічого не дають для функціонування</p>

	в країнах Латинської Америки. Суть цієї концепції полягає в тому, що периферійні країни відрізняється від капіталізму центрів.
	Основні напрямки міжнародних відносин ЛКА: міжамериканський – США та внутрірегіональний; європейський – Європейський Союз; Азійсько-Тихоокеанський, двосторонні відносини з ключовими державами – Китаєм та Японією; відносини в рамках БРІКС – стосунки з Росією; співпраця по лінії Південь – Південь; діяльність в ООН та в інших організаціях світового масштабу. Основні сучасні орієнтири зовнішньої політики країн ЛКА, сформувавшись на основі концепції відкритого регіоналізму, колективних дій на регіональній чи субрегіональній базі, розвитку співпраці з партнерами поза межами Західної півкулі.

Контрольні питання

1. Що таке міжамериканська система?
2. З якою метою була створена ОАД?
3. Коли було створено Панамериканський Союз?
4. В чому суть концепції теорії залежності Пребіша?
5. Назвіть основні орієнтири зовнішньої політики країн Латинської Америки.

Тема 2. Відносини ЛАК з США та політика регіональної безпеки

Основні дати	Короткий зміст
6 березня 1945	<p><i>Чапультепекський акт</i> був прийнятий на Міжамериканській конференції з питань війни і миру в м. Мехіко (в замку Чапультепек). Чапультепекський акт носить регіональний характер і включає в себе не тільки принципи і положення Панамериканського союзу, затверджені на конференціях мирного часу, а й рішення, прийняті під час Другої світової війни, викликані надзвичайними обставинами. Чапультепекський акт проголошував принципи взаємодопомоги і американської солідарності. Будь-який замах на територіальну цілісність, суверенітет або незалежність однієї з американських держав буде розглядатися як акт агресії проти держав, що підписали декларацію.</p>
1947	<p><i>Міжамериканський договір про взаємну допомогу</i>, відомий як Договір від Ріо, Пакт Ріо, Договір про взаємну допомогу, підписаний в Ріо-де-Жанейро. Центральний принцип полягає в тому, що напад на одну країну слід вважати нападом на всіх. Міжамериканський договір про взаємну допомогу був першою із багатьох угод про взаємну безпеку та оформлення Чапультепекського акту.</p>
14 лютого 1967	<p><i>Договір Тлателолько</i> – Договір про заборону ядерної зброї в Латинській Америці та Карибському басейні,</p>

	<p>багатосторонній міжнародний акт про створення без'ядерної зони на території Латинської Америки та Карибського басейну. Договір підписаний на зустрічі глав держав Латинської Америки та Карибського басейну в Тлателолько. Договір підписали 14 держав: Болівія, Венесуела, Гаїті, Гватемала, Гондурас, Колумбія, Коста-Рика, Мексика, Панама, Перу, Сальвадор, Уругвай, Чилі та Еквадор. 7 країн утрималися від підписання: Аргентина, Бразилія, Домініканська Республіка, Нікарагуа, Парагвай, Тринідад і Тобаго, Ямайка. Куба в цій зустрічі участі не брала. 22 квітня 1968 р. договір офіційно набрав чинності.</p>
<p>У 1970 - 1980 роках</p>	<p>Бразилія мала секретну програму, призначену для розробки ядерної зброї. Програма була зупинена в 1990 р. Бразилія є однією з останніх, яка відмовилася від ядерної зброї на умовах Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, та володіє деякими ключовими технологіями, необхідними для виробництва ядерної зброї.</p>
	<p>Воснні втручання США. Пряме втручання у внутрішні справи латиноамериканських держав проявилось в нав'язуванні США урядам цих країн великої кількості нерівноправних двосторонніх угод військово-політичного та економічного характеру. При цьому США продовжували активно практикувати «багатосторонню дипломатію», тобто діяти в рамках міжамериканської системи, використовуючи ідеї так званого панамериканського співтовариства, єдності і</p>

	солідарності, опираючись на підтримку, залежних від США військових диктаторських режимів в Латинській Америці.
1954	<i>На 10-й Міжамериканській конференції</i> США вдалося прийняти резолюцію про так зване втручання в справи країн Латинської Америки, яка передбачала застосування дипломатичних, економічних і військових санкцій до будь-якої латиноамериканської країни на основі міжамериканського договору про оборону Західної півкулі 1947 р.
18 червня 1954	Збройні загони на чолі з гватемальським полковником К. Армасом за підтримки американської авіації вторглися в Гватемалу . Гватемала звернулася до Ради Безпеки ООН з проханням вжити заходів для припинення інтервенції. При розгляді питання США спробували внести пропозицію про передачу Гватемали, звернення до ОАД. В результаті державного перевороту військові захопили владу в Гватемалі 27 червня 1954 р., вступивши в переговори з Армасом, кульмінацією яких стало створення об'єднаної військової хунти 1 липня 1954 р. Втручання США в Гватемалу призвело до зростання антиамериканських настроїв в латиноамериканських країнах.
1965	<i>Доктрина Джонсона</i> – проголошена у 1965 р. президентом США Б. Джонсоном зовнішньополітична доктрина, яка передбачала право на інтервенцію у країни Західної півкулі лише у разі загрози з боку комуністичного режиму заради захисту прав своїх громадян. Проголошення доктрини

	обґрунтовувало втручання того ж року в Домініканську Республіку.
18 лютого 1970	<i>Гуамська доктрина</i> – у посланні президента США Р. Ніксона стосувалася загрози розширення радянського впливу в країнах Азії, отримала подальший розвиток, як керівний принцип політики США і в інших регіонах.
23 січня 1980	<i>Доктрина Картера</i> – зовнішньополітична програма, оголошена президентом США Д. Картером. В основу зовнішньої політики поклав тезу про неприпустимість порушення прав людини. Картер зокрема після тривалих і складних переговорів підписав з Панамою угоду про передачу їй каналу, який був у власності США. Це був крок, який усунув одне із головних джерел невдоволення латиноамериканською політикою США.
16 лютого 1985	<i>Доктрина Рейгана</i> – доктрина зовнішньої політики США, проголошена президентом США Р. Рейганом, яка зводилася до підтримки адміністрацією президента антикомуністичних рухів у країнах третього світу. Доктрина також отримала назву «неоглобалізму», оскільки її метою було досягнення глобального впливу США. Проявами доктрини Рейгана були збройні інтервенції, зокрема у 1983 - 1984 рр. до Гренади та Сальвадору, а також підтримка нікарагуанських контрас.
27 липня 1990	Президент США <i>Джордж Буш</i> -старший започаткував так звану "Ініціативу для Америки", запропонувавши створити Панамериканське співтовариство вільної торгівлі. 17 грудня 1992 р. підписано угоду про створення

	<p>Північноамериканської зони вільної торгівлі між США, Канадою і Мексикою, яка набула чинності 1 січня 1994 р. (НАФТА). Угода містила план ліквідації тарифів та зменшення нетарифних бар'єрів разом із положеннями для ведення бізнесу в ЗВТ. Були включені правила, що стосуються інвестицій, послуг, інтелектуальної власності, конкуренції та переміщення ділових людей через кордони.</p>
<p>17 грудня 1992</p>	<p>Північноамериканська зона вільної торгівлі НАФТА— угода про вільну торгівлю між Канадою, США і Мексикою, що ґрунтується на моделі Європейського Співтовариства (Європейського Союзу).</p>

Контрольні питання

1. Що таке Чапультепекський пакт?
2. Які були основні воєнні втручання США в 1950-х роках?
3. Які основні положення договору Тлателолько?
4. В чому суть зовнішньополітичної доктрини Картера?
5. Чому була створена НАФТА?

Тема 3. Інтеграційні процеси в країнах Латинської Америки

Основні дати	Короткий зміст
	Інтеграційні процеси почала активно розвиватися в 50-60 -х рр. У 50-ті роки в Латинській Америці виникла теорія «периферійної економіки», тому велика роль приділялася регіональній інтеграції. Виникнення ЄЕС також стало стимулом до створення подібного в країнах Латинської Америки.
1980	<i>Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛАІ)</i> – велике інтеграційне угруповання, замінило ЛАСТ, яка проіснувала з 1961 по 1980 р. Мета – створення загального ринку на базі існування, що вже склалося в роки ЛАСТ (ЗВТ). Членами організації є 11 країн, що поділяються на 3 групи: Аргентина, Бразилія, Мексика; Венесуела, Колумбія, Перу, Уругвай, Чилі; Болівія, Парагвай, Еквадор. Члени ЛАІ уклали між собою угоду про преференційну торгівлю, коли з менш розвиненим країнам з боку більш розвинених надаються преференції.
26 травня 1969	<i>Андська спільнота націй</i> – міжнародна економічна організація країн Південної Америки: Болівія, Колумбія, Перу та Еквадор. Створено в результаті підписання Картахенської угоди. Мета – сприяння розвитку країн-учасниць через їхню інтеграцію та соціально-економічне співробітництво, пришвидшення економічного зростання й забезпечення

	<p>зайнятості; створення латиноамериканського спільного ринку. Андська спільнота націй є частиною Андської системи інтеграції. Другу частину цієї системи становлять політичні інститути, створені державами-членами. У межах Андської системи інтеграції існують: Рада президентів, Рада міністрів закордонних справ, Комісія, Генеральний секретаріат, Суд, Парламент, Корпорація розвитку, Резервний фонд, Рада з покращення зайнятості, Консультативна рада корінних народів, Установа з охорони здоров'я.</p>
1986	<p><i>Група Ріо</i> – постійно діючий механізм політичних консультацій країн Латинської Америки. Заснована на нараді у Ріо-де-Жанейро країнами регіону: Аргентина, Бразилія, Колумбія, Мексика, Панама, Перу, Уругвай та Венесуела. Зустрічі проводились на рівні керівників держав та міністрів іноземних справ щорічно в одній з країн об'єднання. Рішення приймалися на основі консенсусу усіма членами групи.</p>
1991 1994	<p><i>МЕРКОСУР</i> – економічний союз держав у Південній Америці: Аргентина, Бразилія, Уругвай та Парагвай. У березні 1991 р. країни учасники підписали Асунсьйонський договір. З 1 січня 1995 р. відповідно до Оуро-Претських угод, підписаних 1994 р., МЕРКОСУР перейшов на вищий інтеграційний рівень: від зони вільної торгівлі до митного союзу. Рада спільного ринку – найвищий орган МЕРКОСУР, який відповідає за політичне керівництво організацією і прийняття рішень. У сферу компетенції Ради входить нагляд</p>

	за виконанням програми лібералізації економіки в кожній з країн-членів для встановлення спільного ринку.
1973	<i>Карибське співтовариство та спільний ринок (КАРІКОМ)</i> – це група з двадцяти країн, що розвиваються в Карибському басейні, які об'єдналися, щоб сформувати економічне та політичне співтовариство, яке спільно формує політику для регіону та стимулює економічне зростання та торгівлю. КАРІКОМ складається з 20 країн, у тому числі п'ятнадцять штатних членів та п'ять асоційованих членів. Однією з поточних цілей КАРІКОМ є створення зони вільної торгівлі та єдиного ринку для збільшення торгівлі та економічного зростання в регіоні. У 1995 було запроваджено вільне переміщення громадян та скасовано паспортний режим.
1960	<i>Центральноамериканський спільний ринок (ЦАСР)</i> регіональна економічна організація. До складу входили: Гватемала, Коста-Ріка, Нікарагуа, Сальвадор (1983). До 1971 р. в ЦАСР брав участь Гондурас. Створення ЦАСР не привело до розв'язання найбільш гострих проблем соціально-економічного розвитку. Найвищий орган — Рада. Штаб-квартира знаходиться в м. Гватемалі. У 80-ті роки через конфліктну ситуацію не функціонував. На межі 80-90-х років інтеграційні зв'язки в Центральній Америці відновилися, характерною рисою стали часті зустрічі президентів центральноамериканських країн. В 1990 р. на зустрічі президентів у Гватемалі був підписаний План розвитку для

	<p>Центральної Америки, що передбачав спільні зусилля у сфері науково-технічного прогресу, в розвитку інфраструктури, у розв'язанні проблем зовнішнього боргу тощо.</p>
<p>грудень 1991</p>	<p>Президенти п'яти центральноамериканських республік і Панами досягли домовленості про заснування <i>Центральноамериканської системи інтеграції (ЦАСІ)</i> в складі шести країн перешийка. В 1992 р. утворено координуючі органи ЦАСІ й ухвалено програму конкретних дій. У 1991 р. в столиці Гватемали урочисто відкрилася перша сесія Центральноамериканського парламенту (договір про субрегіональний парламент підписали Гватемала, Гондурас, Сальвадор, Коста-Рика та Нікарагуа). Активніше домагались всебічної, в тому числі політичної, інтеграції три республіки в субрегіоні — Гватемала, Гондурас і Сальвадор. У жовтні 1992 р. їхні президенти висунули ідею політичного союзу і створення Центральноамериканської федерації. З лютого 1993 р. вони розпочали ліквідацію взаємних митних бар'єрів, здійснення єдиної митної політики та інтеграцію фінансових систем. Певний інтерес до планів трьох республік виявила Нікарагуа. Коста-Рика підтримала лише ідею економічної інтеграції. Панама погодилася на їхню інтеграцію, розглядаючи її як проміжний етап до спільного співробітництва зі США і Мексикою.</p>
<p>1991</p>	<p><i>Ібероамериканська співдружність націй (ІСН)</i> – міжрегіональне об'єднання, участь у якому беруть 22 країни: 19 латиноамериканських та три іберійських, Іспанія,</p>

	<p>Португалія Андорра. В якості майданчика для діалогу між країнами Іберійського півострова та Латинської Америки Співтовариство веде свою історію з 1991 р., дати першого саміту глав держав та урядів у м. Гвадалахарі. На перших самітах проходило становлення іberoамериканського політичного середовища. Були сформульовані основні принципи взаємодії латиноамериканських та іберійських держав, а саме захист демократії, прав та свобод людини, повага суверенітету та територіальної цілісності держав, право кожної країни обирати політичну систему та форму правління, прагматизм та багатовекторність в міжнародних відносинах, взаємодоповнюваність та поєднання різних інтеграційних процесів. Також важливими стали питання вирішення проблем регіонального та глобального масштабу.</p>
--	--

Контрольні питання

1. Що таке Латиноамериканська асоціація інтеграції?
2. В результаті якої угоди було створено Андську спільноту націй? Охарактеризуйте її.
3. Чому було створено МЕРКОСУР?
4. Які основні міжнародні організації були створені в країнах Карибського басейну?
5. Які принципи були закладені в основу створення Іberoамериканської співдружності націй?

Тема 4. Революції та інтервенції США в країни Центральної Америки

Основні дати	Короткий зміст
1974	<i>Сандіністська революція в Нікарагуа</i> – ряд подій в історії Нікарагуа. Підпільний Сандіністський фронт національного визволення (СФНВ) імені А. Сандіно в Нікарагуа посилив виступи проти диктаторського режиму Сомоси. Уряд ввів воєнний стан, однак проти уряду виступило багато впливових угруповань, включаючи ділові кола і церкву. У 1978 р. був убитий лідер поміркованої опозиції Чаморро, що викликало спалах страйків. У вересні почалося масове народне повстання проти уряду.
1978 - 1979 рр.	Повалення режиму Сомоси було кривавою справою, а Контр-війна 1980-х забрала життя десятків тисяч нікарагуанців і була предметом запеклих міжнародних дискусій. У 1981 р. уряд США припинив економічну допомогу Нікарагуа під тим приводом, що сальвадорські повстанці отримують через Нікарагуа зброю з Куби, а незабаром США почали надавати пряму військову допомогу залишкам Національної гвардії.
	<i>Сандіністський фронт національного визволення</i> – прокомуністична ліва партія Нікарагуа створена в 1961 р. Сандіністський фронт національного визволення вів боротьбу з диктаторською династією Сомоси, яка правила в країні з 1936 р. Після повалення режиму у 1979 р. Даніель Ортега став

	президентом Нікарагуа. Отримував активну збройну та економічну підтримку з боку СРСР та Куби.
1979 - 1992	<i>Громадянська війна в Сальвадорі</i> – війна в Сальвадорі між урядом країни і народно-патріотичними партизанськими силами – об'єднаними у Фронт національного визволення імені Фарабундо Марті. Уряд США надавав значну фінансову допомогу уряду Сальвадора. Додатково США надавали озброєння і військове спорядження для переформування урядових військ. Громадянська війна завершилася укладанням мирної угоди, розпуском збройних формувань опозиції і легалізацією Фронту, скороченням армії і переформуванням поліції, припиненням військового правління.
1980-ті роки	<i>Угода Ескипулас</i> щодо врегулювання в регіоні була ініціативою врегулювання воєнних конфліктів, У травні 1986 р. відбулася зустріч на вищому рівні Ескипулас I, були присутні п'ять президентів Центральної Америки. Протягом 1986 та 1987 рр. був створений «процес ескипулапів», в рамках якого глави держав Центральної Америки домовились про економічне співробітництво та мірне врегулювання конфліктів.
	<i>Ескипулас II</i> визначив низку заходів зі сприяння національному примиренню, припинення бойових дій, проведення вільних виборів, припинення всієї допомоги нерегулярним силам, перемовин щодо контролю над озброєнням та допомозі біженцям. Було закладено підґрунтя для міжнародних процедур верифікації та забезпечення графіка їх впровадження.

<p>24 лютого 1982</p>	<p>«Карибська ініціатива Рейгана» та інтервенція США в Гренаді. Р. Рейган, виступаючи у штаб-квартирі ОАД, запропонував «Карибську ініціативу» – програму допомоги країнам Центральної Америки і Карибського басейну. Але «Карибська ініціатива» була перекреслена інтервенцією проти Гренади, яка отримала незалежність у 1974 р. і є членом Співдружності націй. Після приходу до влади у Гренаді лівої партії Новий рух на чолі з М. Бішопом розпочалися соціальні реформи і здійснення незалежної зовнішньої політики, яка привела до встановлення дипломатичних відносин з Кубою і СРСР. У 1983 р. керівник Гренади Бішоп був убитий у результаті внутрішніх сутичок та близько 2000 американських морських піхотинців висадилися на Гренаду під приводом очищення влади і загрози анархії, загрози для життя американським громадянам, побоювання перетворення Гренади у кубино-радянську військову базу. США заручилися підтримкою шести малих регіональних держав, не повідомивши Великобританію про свої наміри та дії у Гренаді.</p>
<p>20 грудня 1989</p>	<p>Панамська криза. Інтервенція США до Панами – Рішення на проведення операції «Права справа» (англ. Just Cause) було прийнято президентом США Джорджем Бушем. Причиною цієї операції слугував той факт, що командувач Сил національної оборони Панами Мануель Антоніо Нор'єга не визнав перемогу на президентських виборах 1989 р. кандидата від опозиції і захопив владу. Тоді США інкримінували йому зв'язки з наркоділерами, що було використано Вашингтоном як привід для інтервенції.</p>

	<p>Вперше в історії керівника латиноамериканської держави депортували у наручниках до США, американський суд засудив Нор'єгу до 40-річного тюремного ув'язнення. В інциденті з Панамою необхідно враховувати ще один сценарій, пов'язаний з тим, що у 1999 р. США повинні були передати відповідно до договору від 1979 р. Панамський канал під контроль панамського уряду. Негайно після початку операції підрозділи армії США блокували посольства Куби, Нікарагуа, Перу та Лівії, а загин у 80 військовослужбовців армії США здійснив вторгнення в резиденцію посла Нікарагуа. Після блокади посольства Куби військовослужбовці США вивели з ладу камери системи зовнішнього відеоспостереження. Дії США були прямим порушенням міжнародних угод про недоторканність посольств і дипломатичних представництв.</p>
--	--

Контрольні питання

1. Які причини початку Сандиністської революції в Нікарагуа?
2. В чому суть «Карибської ініціативи Рейгана» та інтервенції США в Гренаді?
3. Що таке Контадорський процес?
4. Які причини громадянської війни в Сальвадорі?
5. Чому почалась інтервенція США до Панами?

Тема 5. Кубинська революція та її наслідки для регіону

Основні дати	Короткий зміст
1952–1959	Особливою причиною Кубинської революції було наростання невдоволення населення Куби терористичним диктаторським режимом Батисти, що зводив нанівець всі демократичні починання народу, і відстоював інтереси осіб з американським капіталом та правлячої верхівки. Населення, особливо у сільській місцевості, страждало від високого рівня безробіття та бідності.
1926–2016	<i>Фідель Кастро</i> – кубинський комуністичний революціонер і багаторічний диктатор Куби. Керував Республікою Куба як прем'єр-міністр у 1959-1976 рр., як президент у 1976-2008 рр.
1928–1967	<i>Ернесто Че Гевара</i> – латиноамериканський революціонер. Один з головних лідерів та ідеологів Кубинської революції. Займав ряд важливих державних посад, включаючи директора національного банку Куби і міністра промисловості.
26 липня 1953	<i>Кубинська революція</i> – озброєне повстання опозиційного руху на чолі з Фіделем Кастро, яке почалося зі штурму казарм Монкада і призвело до повалення диктаторського режиму президента Фульхенсіо Батисти на Кубі 1 січня 1959 р., очолив країну Фідель Кастро. У підсумку всіх революційних дій на Кубі було встановлено соціалістичний лад з комуністичним режимом, який був підтриманий Радянським Союзом. Куба стала основним партнером СРСР в регіоні і головним антагоністом США. США ввела заходи економічної блокади острова. Відбулася

	націоналізація земель, цукрових заводів, нафтопереробної промисловості.
1953	<i>«Рух 26 липня»</i> – ліва підпільна революційна організація, створена та очолена Фіделем Кастро для повстання на Кубі, метою була боротьба партизанськими методами з режимом Батисти.
14 жовтня 1962	<i>Карибська криза</i> поставила Радянський Союз і США на межу виникнення ядерної війни. Приводом до загострення стосунків між двома державами стало виявлення американським розвідувальним літаком U-2 доказів розміщення на Кубі радянських ракет середньої дальності, здатних нести ядерні боєзаряди. Двотижневі перемовини між США і СРСР, присвячені вирішенню Карибської кризи, дозволили ліквідувати загрозу ядерної війни, до котрої людство підійшло як ніколи близько: СРСР зобов'язався забрати всі ракети з Куби і допустити туди інспекторів ООН, а США — ліквідувати у піврічний термін свої ракети в Туреччині і не здійснювати спроб перевороту на Кубі.
2 вересня 1960	<i>Гаванська декларація</i> – прийнята Генеральною Національною Асамблеєю народу Куби в Гавані. Була відповіддю народу Куби на «Декларацію Сан-Хосе», прийняту на 7-й Консультативній нараді міністрів закордонних справ держав-членів Організації американських держав (ОАД) в Коста-Ріці з метою створення правової основи для виправдання агресії США проти Куби. Декларація засуджувала втручання США у справи латиноамериканських держав, розграбування багатств цих країн американськими монополіями та експлуатацію їхніх народів. Гаванська декларація закликала до зміцнення солідарності

	латиноамериканських народів, відкинувши доктрину Монро і «панамериканізм». Зазначалось, що Куба вітала і приймала допомогу, запропоновану СРСР в разі нападу на неї. Гаванська декларація проголошувала політику дружби з усіма народами світу і містила заяву про намір Куби встановити дипломатичні відносини з усіма соціалістичними країнами.
1962	Після перемоги Кубинської революції США використовували ОАД для боротьби проти кубинського народу для прийняття колективних санкцій проти Куби і намагалися на основі ОАД організувати збройну інтервенцію проти Куби. На 7-му консультативному засіданні ОАД (Сан-Хосе, серпень 1960 р.) США домоглися прийняття антикубинської декларації; Куба була виключена з ОАД, передбачалося припинення дипломатичних і консульських відносин, торгівлі (за винятком продуктів харчування і медикаментів) і всіх морських перевезень. Лише Мексика зберігала формальні дипломатичні та економічні зв'язки з Кубою.

Контрольні питання

1. Які основні причини привели до початку Кубинської революції?
2. Коли і чому почалась Карибська криза?
3. Коли і навіщо була прийнята Гаванська декларація?
4. Якою була реакція країн Латинської Америки на прихід до влади Ф. Кастро?

Тема 6. Воєнно-диктаторські режими в країнах Латинської Карибської Америки

Основні дати	Короткий зміст
	<p>У Латинській Америці практично жодна країна не уникала періоду авторитарного правління в ході свого соціально-політичного розвитку. Чергування цивільних і військових авторитарних режимів характерно для всієї історії більшості країн Латинської Америки. Основними причинами цього політичного явища були соціальна і політична нестабільність, міжнаціональні, національні протиріччя і конфлікти, що призвело до політичного насильства, державних і військових переворотів, і як наслідок – встановлення авторитарної – цивільної і військової систем влади. В багатьох латиноамериканських країнах, включаючи Аргентину, Бразилію, Чилі, Гватемалу, Уругвай, в результаті військових переворотів виникали військові хунти у складі командувачів збройними силами. <i>Хунтас</i>, як правило, виконував функції тимчасового уряду з законодавчими, виконавчими, контрольними і навіть судовими функціями.</p>
XIX ст.	<p><i>Каудилізм</i> – система панування в країнах Латинської Америки диктаторів, що приходили до влади та правили за допомогою військового насильства. Таке явище, як каудилізм, було характерним лише для країн Латинської Америки та являло</p>

	собою систему політичної диктатури, яка встановилася у цих країнах після завоювання ними незалежності.
	Каудильйо (ісп. caudillo – «вождь») – військовий та політичний лідер в іспаномовних країнах.
	Військова хунта (ісп. Junta militar, junta, від лат. junctus — об'єднаний, пов'язаний) – один із видів авторитарного політичного режиму та військової диктатури, встановленої внаслідок військового перевороту та в подальшому з диктаторським правлінням країною
	Диктатура — необмежена влада в державі особи, групи осіб, суспільної верстви, що на відміну від демократії тримається не на вільних і незалежних виборах, а спирається на силові структури та органи держави чи навіть на пряме насильство, репресії та терор.
1963-1966	В результаті серії переворотів були встановлені військові диктатури в Центральній Америці, окрім Коста-Рики, і в Бразилії, Аргентині, Болівії, Парагваї. Військово-диктаторська форма влади покликана забезпечити умови для здійснення неоконсервативного варіанту модернізації економіки. До таких методів правлячі класи схилилися в першу чергу в тих країнах, де ліберально-реформістськими методами було важко зміцнити свої позиції, зберігши при цьому демократичні форми правління. Характер військових режимів Бразилії та Аргентини визначався інтересами промислово-фінансової олігархії, яка прагнула модернізувати економіку і закріпити своє панівне становище за рахунок розширення репресивних функцій держави, посилення

	соціальної політики, активізації робочої сили, залучення іноземного капіталу.
На рубежі 80-х років	Позначилася криза військово-диктаторських режимів у багатьох країнах регіону. Почали швидко наростати страйки й демонстрації трудящих з вимогами зміни соціальної й економічної політики, припинення репресій, відновлення демократичних свобод. У боротьбу за демократичні зміни включилися середні верстви, дрібні й середні підприємці. Активізувалися правозахисні організації, церковні кола.
Протягом 80-90-х рр.	Авторитарні режими було повалено в 13 країнах регіону. Перехід від диктатури до демократії відбувався в більшості країн мирним способом. У Гренаді (1983 р.) і Панамі (1989 р.) мало місце воєнне втручання США. У Нікарагуа й Сальвадорі тривалий час точилася громадянська війна. У Нікарагуа в липні 1979 р. внаслідок партизанської війни владу виборів Фронт національного визволення імені Сандіно, що скинув найбільш одіозну в Латинській Америці диктатуру Сомосі, який правив країною понад 30 років. Сандіністи розпочали в країні соціалістичні експерименти, проти яких виступили як колишні сомосівці, так і демократичні організації. Тривала громадянська війна завершилася 1990 р. проведенням вільних виборів. Президентом Нікарагуа було обрано Віолету Чаморро, міністром оборони став лідер сандіністів Даніель Ортега. На той час у Латинській Америці залишилася тільки одна країна з диктаторським режимом – Куба.

Контрольні питання

1. Як ви розумієте термін військово-диктаторський режим?
2. Що таке каудилізм?
3. В яких країнах Латинської Америки були встановлені військові диктатури?
4. Що таке диктатура Сомоси і хто такі сомосівці?

Тема 7. Зовнішня політика Бразилії

Основні дати	Короткий зміст
1964	<p>В результаті перевороту до влади прийшла військово-технократична еліта. Ідеологічною основою режиму була доктрина національної безпеки, яка пов'язувала перетворення республіки на велику націю з придушенням підіривної комуністичної діяльності і захистом. Поняття ідеологічні кордони заходу всередині країни і за її межами. Таким чином, право втручатися у внутрішні справи інших держав було виправдано. Командування привласнювало собі право видавати законодавчі акти. Маршал У. Кастело Бранко став президентом з надзвичайними повноваженнями. Відносини із західноєвропейськими державами активізувалися. У 1964 р. президент Франції Шарль де Голль об'їздив п'ять країн регіону, заявивши про підтримку прагнень латиноамериканців досягти кращих умов міжнародного економічного співробітництва. Відбулося розширення зв'язків з Радянським Союзом, з яким Бразилія, Чилі і Колумбія відновили дипломатичні відносини.</p>
1964-1985	<p><i>Військова диктатура в Бразилії</i>, відома як період П'ятої республіки з 1967 р. – політичний режим у Бразилії, який розпочався після державного перевороту 1964 р. на чолі з маршалом Кастело Бранко, який скинув Четверту республіку з її обраним президентом Жуао Гулартом, тривав до обрання Танкредо Невеса в 1985 р. Шосту Конституцію Бразилії було прийнято в 1967 р., вона віддзеркалила утвердження в країні нового</p>

	антидемократичного, авторитарного режиму. Військові значно впливали на життя країни; водночас продовжував працювати парламент, діяли з деякими обмеженнями, права і свободи. Популярними були репресивні заходи з придушення опозиції, підпорядкування профспілок, утихомирення робочого та селянського руху. За цей період правили країною п'ять президентів.
1979	Страйковий рух, що розгорнув свою діяльність, консолідація супротивників режиму, демократичний рух потягли значне звуження соціальної бази військового режиму. Відбувалася поступова еволюція й серед військових, в яких домінуючими стали прихильники поміркованої політики. Ці фактори поступово призвели до помітної демократизації в країні. Було дозволено діяльність багатьох політичних партій (за виключенням комуністів). Політичний режим поступово змінював характер, прийнявши ліберально-авторитарне забарвлення.
Травень 1985	<i>Революційні рухи та виникнення опозиційних партій. Уряд Ж. Сарнея.</i> Національний конгрес схвалив ряд політичних реформ, була скасована практика обрання президента Колегією виборців, введена військовим режимом; було легалізовано діяльність десяти політичних партій, в тому числі комуністичної. Президент підписав указ про аграрну реформу, згідно з яким 1. 4 мільйона селянських сімей отримали землю з виплатою компенсації, а також за рахунок державних територій в населених пунктах створювалися заклади охорони здоров'я та освіти. В країні відбулися перші за 20 років вільні муніципальні вибори, в яких

	<p>взяли участь 29 партій. Але головною подією президентства Ж. Сарнея стало прийняття нової, демократичної Конституції. Національні установчі збори були спеціально скликані для розробки Основного Закону. Крім того, значна частина населення країни взяла участь в роботі над документом.</p>
<p>5 жовтня 1988</p>	<p>В результаті була офіційно проголошена нова Конституція Бразилії, яка діє і сьогодні. Перехід Бразилії до демократичного режиму ознаменувався зростанням позитивних тенденцій в її зовнішній політиці. Уряд Сарнея відновив дипломатичні відносини з Кубою виступив проти іноземного втручання в країни Центральної Америки та мирне врегулювання центральноамериканського конфлікту, висунув проєкт створення зони миру в Південній Атлантиці, виступив за співпрацю з Рухом неприєднання.</p>
<p>15 листопада 1989</p>	<p>Президентом Бразилії було обрано <i>Ф. Коллор де Мело.</i>, який виступав під гаслами боротьби з привілеями і корупцією, зниження інфляції, приватизації збиткового державного майна, зменшення втручання держави в економіку, залучення іноземного капіталу. Однак уряд Коллора увійшов у глибоку політичну кризу у 1991 р., пов'язану зі звинуваченням в корупції, і не зміг надалі ефективно проводити радикальні економічні реформи. Під час свого президентського терміну Коллор також підписав угоду, що забезпечувала вступ Бразилії до МЕРКОСУР.</p>

1992-1995	<p><i>Ітамар Франко</i> був змушений обійняти посаду після імпічменту <i>Ф. Коллор де Мело</i>. Правління Франко припало на важкий час, економічний період, коли інфляція була дуже високою, часта зміна міністрів закордонних справ. Саме поняття президентська дипломатія починає все активніше використовуватися у другій половині 90-х рр.</p>
<p>Жовтень 1994</p>	<p><i>Фернанду Енріке Кардозо</i> був обраний президентом Бразилії. бразильський соціолог та державний діяч, президент Бразилії протягом двох термінів в 1995-2003 рр. Всесвітньо відомий вчений-соціолог, президент Міжнародної соціологічної асоціації. Протягом короткого періоду відновилися інвестиції в економіку, почалося нормальне кредитування виробництва, відновилася довіра до національної валюти. Країна повернулася до нормального життя після тривалого періоду високої інфляції. За вісім років уряду Ф. Е. Кардозо вдалося провести дуже глибокі інституційні реформи практично у всіх сферах економічного і соціального життя країни.</p>
	<p><i>Президентська дипломатія</i> – це термін, який вів Кардозо в ітичний дискурс дипломатії. Складові президентської дипломатії: ато державних міжнародних та регіональних зустрічей та сторонніх візитів. Президент по суті виконував і функції міністра ордонних справ. Кардозо вступив на посаду в умовах поступового кваллення міжнародної ролі Бразилії, дефіциту її присутності у гі. Під час його правління відбулися зміни, що дозволили Бразилії йти до першої десятки в економіці. Кардозо розвивав політичні носини з Китаєм, Росією, Португалією, Кубою, Мексикою.</p>

<p>Грудень 1991</p>	<p><i>Україно-бразильські відносини в 90-ті роки ХХ ст.</i> Бразилія визнала незалежність України у грудні 1991 р., дипломатичні відносини було встановлено 11 лютого 1992 р. Українсько-бразильська співпраця у космічній сфері розпочалася у листопаді 1999 р., коли було підписано Рамкову угоду про співпрацю щодо використання космічного простору у мирних цілях і почала активно розвиватись з 2002 р. Тоді був даний старт амбітному проекту запусків носіїв серії Циклон з бразильського космодрома Алкантара. У жовтні 1995 р. відбувся перший державний візит Президента України до Федеративної Республіки Бразилія. У січні 2002 р. – державний візит Президента Бразилії до України. У Верховній Раді України та Національному конгресі Бразилії з 1996 р. постійно діють Групи міжпарламентського співробітництва.</p>
----------------------------	---

Контрольні питання

1. Які основні характеристики військової диктатури в Бразилії?
2. Якою була зовнішня політика Бразилії в період Ф. Коллор де Мело?
3. В чому суть заходів «План Реал» уряду Кардозо? Якою була зовнішня політика та президентська дипломатія Кардозо?
4. Які були україно-бразильські відносини в 90-ті роки ХХ ст.?
5. Чому і коли була створена космічна програма між Бразилією та Україною?

Тема 8. Зовнішня політика Мексики

Основні дати	Короткий зміст
	<i>Без'ядерна зона</i> – територіальний простір, де згідно з міжнародними угодами або ін. односторонніми заявами не може вироблятися, базуватися або встановлюватися ядерна зброя.
1929-2000	<i>Інституційно-революційна партія (ІРП)</i> — політична партія Мексики, одна з найбільших партій країни, яка утримувала безперервну владу в країні протягом 71 року з 1929 по 2000 роки.
1964-1970	<i>Д. Ордос</i> – президент Мексики був авторитарним та жорстоким як керівник. Залишив негативний слід в історії Мексики, однак відстоював принципи незалежності Мексики, невтручання у внутрішні справи, дотримувався політики мирного співіснування держав з різними суспільно-політичними системами.
1970 - 1976	<i>Л. Ечеверія</i> – мексиканський державний і політичний діяч, президент Мексики Уряд Ечеверії провів ряд соціально-економічних заходів реформістського характеру. У зовнішній політиці дотримувався принципу мирного співіснування держав із різним суспільним ладом, виступав за рівноправне ділове співробітництво між ними. Президент Л. Ечеверія намагався вирішити нагальні проблеми і зміцнити позиції правлячої ІРП шляхом посилення національно-

	реформаторських перетворень. Він заявив про намір проводити антиімперіалістичну політику і політику побудови суспільства соціал-демократії, звертаючись за підтримкою до робітничо-селянських організацій.
1972	Л. Ечеверія висунув проект Хартії економічних прав і обов'язків держав, який був прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН. Документ відображав вимоги країн, що розвиваються. В ООН Мексика також виступала за розробку норм діяльності ТНК в країнах, що розвиваються, відстоювала принципи суверенітету і невтручання в міжнародні відносини, виступала за припинення випробувань ядерної зброї, за створення зон, вільних від ядерної зброї, і заходів щодо роззброєння.
1975	Мексика ініціювала створення Латиноамериканської економічної системи за участю Куби і без присутності США. Мексика домагалася перебудови ОАД на основі ідеологічного плюралізму і захищала демократію і засуджувала диктаторські режими на континенті. З 1970 по 1973 рік мексиканський уряд надавав підтримку і економічну допомогу уряду С. Альєнде. Після контрреволюційного перевороту в Чилі Мексиканська Республіка розірвала дипломатичні відносини з чилійської військовою хунтою в 1974 р. Уряд прагнув послабити надмірну економічну і торговельну залежність Мексики від США шляхом активізації зв'язків із Західною Європою, країнами, що розвиваються, і соціалістичними країнами. У 1973 р. Л. Ечеверія відвідав СРСР, результатом чого стало

	<p>підписання документів про торгово-економічне, культурне і наукове співробітництво між двома країнами. Зовнішня політика мексиканського уряду призвела до ускладнень у відносинах з США.</p>
1976-1982	<p><i>Уряд Ж. Лопеса Портільо</i> – президент Мексики зберіг гасла революційного націоналізму і соціал-демократії, але висунув на перший план тезу союз заради виробництва, який передбачав об'єднання держави, робітників і підприємців. Л. Портільо проводив більш помірковану зовнішню політику, ніж його попередник, уникаючи ускладнень у відносинах з США. Але її загальні напрямки залишилися незмінними. У 1979 р. Мексика підтримала революцію в Нікарагуа і потім надала економічну допомогу революційній республіці, виступила проти втручання у внутрішні справи Центральної Америки. У 1978 р. мексиканський президент відвідав Радянський Союз. Л. Портільо і Ф. Кастро неодноразово обмінювалися візитами.</p>
1982-1988	<p><i>Уряд М. де ла Мадрида</i> прийшов до влади в розпал фінансово-економічної кризи. Була висунута програма економії і переорієнтації на приватний сектор відповідно до рекомендацій міжнародних фінансових організацій. Почалася приватизація державних підприємств, скоротилися державні витрати, було проведено часткову приватизацію раніше націоналізованої банківської системи. Виступаючи проти монополії ІРП на владу, розвиток авторитаризму,</p>

	демократизації режиму і політичного плюралізму, уряд зблизився з лівою опозицією з цих питань.
1986	В Мексиці була проведена нова політична реформа. Склад палати депутатів збільшився з 400 до 500 місць, а права опозиції на пропорційне представництво розширилися. У зовнішній політиці країна виступала за ядерне роззброєння, за активну участь у вирішенні глобальних світових проблем не тільки великих держав, а й держав, що розвиваються. Мексика ініціювала пошук мирного вирішення центральноамериканського конфлікту, виступаючи проти зовнішнього втручання у внутрішні справи субрегіону. Вона засудила втручання США в Панаму наприкінці 1989 р.
1995	<i>К. Карденас</i> – відомий політичний діяч, рішуче виступав проти неоліберального курсу президента Мігеля де ла Мадрида (1982-1988), орієнтованого на інтереси великого капіталу США. Карденас зіграв важливу роль у мирних переговорах із сапатистами.
	Армія національного визволення Мексики – яку часто називають сапатистами – це ліворадикальний рух, вимагав конституційного закріплення прав корінних народів Мексики, виступав проти здійснення неоліберальних реформ у Латинській Америці, ратифікації договору НАФТА, проти прийняття законів, що дозволяли купівлю-продаж селянських земель.

1988-1994	<p><i>Салінас де Гортарі</i> – президент Мексики підписав угоду, щодо створення НАФТА під час свого перебування на посаді і приватизував багато державних підприємств, телекомпаній, сталеливарну промисловість, автомагістралі, аеропорти, банки та шахти. У 1992 р. було дозволено продаж землі комунальної власності. Мексика за ці роки пережила сильне економічне зростання, породила величезну кількість мільярдерів.</p>
1994	<p><i>Північноамериканська угода про вільну торгівлю</i> (НАФТА) є угодою між Канадою, Мексикою та США. Згідно з цією угодою, із 1994 р. було розпочато формування найбільшого у світі ринку, створення якого передбачалося завершити 2009 р. Ця угода запровадила вільний рух товарів, капіталів і робочої сили. НАФТА була унікальним проектом – вперше була здійснена інтеграція країни, що розвивається, з високорозвиненими країнами. Уряд К. Салінаса сподівався на збільшення продажу мексиканських товарів на ринок США, зростання підприємств з високоякісною продукцією, збільшення зайнятості, відтік надлишкової робочої сили до США.</p>
	<p>За часів правління К. Салінаса головною темою зовнішньої політики Мексики була вільна торгівля в рамках НАФТА. Мексика зосередилася на веденні двосторонніх перемовин з країнами світу з метою поліпшення торгового та інвестиційного клімату. До 1994 р. К. Салінас підписав угоди про вільну торгівлю з Венесуелою і Колумбією та Болівією. Він намагався проводити політику прогресивного</p>

	націоналізму, прагнув економічного розвитку, зміцнюючи при цьому міжнародну роль та досягнення стратегічного положення Мексики в світі, добився міжнародної її популярності.
--	--

Контрольні питання

1. Яка роль Мексики, як ініціатора створення без'ядерної зони в країнах Латинської Америки?
2. Яка роль Л. Ечеверії та роль ІРП в Мексиці?
3. В чому суть політики модернізації Мексики уряду Х. Лопеса Портільйо?
4. Яка участь Мексики в глобальній політиці при Карденасі?
5. Яку реформу здійснив К. Салінас де Сарторі? Охарактеризуйте роль Мексики у регіоні та світі при його правлінні.

Тема 9. Зовнішня політика Аргентини

Основні дати	Короткий зміст
	<p><i>Перонізм або хустисіалізм</i> – популістично-націоналістична течія, яка сформувалась в Аргентині. В основу взята ідеологія, що поєднувала синдикалізм, аргентинський націоналізм та ідеї християнського соціалізму. Засновником вважається Хуан Домінго Перон. Партія і в наші дні користується великою підтримкою в аргентинському суспільстві.</p>
	<p>Хустисіалістська партія – пероністська політична партія в Аргентині, основна політична сила пероністського руху.</p>
	<p>У країнах Латинської Америки популізм набув значного поширення в першій половині ХХ ст. А. Кнайт визначив латиноамериканський популізм, як надкласовий політичний рух, який характеризується керівництвом харизматичного лідера, запровадженням одномоментної реформістської політики та засудженням революції. До основних характеристик популізму належать: підтримка активної ролі держави в економічному житті, проведення політики протекціонізму, обмеження ролі іноземних компаній, проведення політики індустріалізації та промислового розвитку, запровадження поміркованої політики доходів всередині країни, запровадження соціальних програм та ін.</p>

<p>Хуан Перон 1895-1974</p>	<p>Найбільш яскравим популістичним лідером у країнах Латинської Америки був <i>Хуан Домінго Перон</i>, аргентинський державний діяч, президент країни з 1946 до 1955 р. та з 1973 до 1974 р. У своїй діяльності спирався на підтримку профспілок, які взамін отримали суттєві привілеї, частини середнього класу та військових. Запропонував програму реформ, яка спочатку мала назву – юстиціалізм, згодом її почали називати перонізм. Для неї були характерними: націоналізм, який особливо виявився у гаслі великої Аргентини, вимоги встановлення соціальної справедливості, запровадження класового спокою.</p>
<p>Евіта Перон 1919-1952</p>	<p>Х. Перон постійно звертався до проблеми конфлікту між працею та капіталом, декларував себе як суспільного арбітра. Активно зустрічався з робітниками столиці та провінцій. В промовах апелював до гідності кожної людини, її високого покликання. До своїх політичних кампаній систематично залучав надзвичайно популярну дружину Еву Дуарте-Перон, яку називали Евітою. В Аргентині поширився особистий культ Перона та Евіти. Щодо своїх політичних опонентів практикував засоби залякування, переслідувань і репресій. Це виявилось у закритті та націоналізації опозиційних щодо нього газет, обмеженні діяльності політичних партій, примусовому звільненні університетських викладачів. Під час другого президентства намагався проводити праву політику, що зумовило конфлікти з профспілками.</p>

<p>1949</p>	<p>Перон офіційно проголосив свою <i>доктрину «третього шляху»</i>, яка полягала в збереженні нейтралітету в холодній війні. Зовнішня політика відзначалася високим рівнем самостійності і була орієнтована насамперед на розвиток регіональної співпраці і зміцнення зв'язків з країнами, що розвивалися. Уряд Перона заявив про намір зміцнювати всебічні зв'язки з усіма народами і дотримуватися антиімперіалістичних позицій у зовнішній політиці. При ньому розвивалися економічні відносини з західноєвропейськими і афро-азіатськими країнами, в тому числі з Кубою. У лютому 1974 р. було укладено угоду про торговельно-економічне і науково-технічне співробітництво з СРСР.</p>
<p>28 червня 1966</p>	<p>Державним переворотом була встановлена військова диктатура на чолі з її організатором генералом <i>Х. К. Онганією</i> (1966-1970). Ідеологічною основою режиму був правий націоналізм, антикомунізм, ідеї інтеграції класів. Як військовий диктатор Х. К. Онганія призупинив діяльність політичних партій та розпочав так звану Аргентинську революцію. Вона була спрямована на створення нового політичного і соціального ладу у країні. Військові посідали провідні пости у політичному та фінансовому житті країни.</p>
<p>Березень 1976</p>	<p>Генерал і головнокомандувач сухопутних військ <i>Х. Відела</i> став президентом Аргентини в результаті перевороту. В роки правління військової хунти Х. Відели діяли «Ескадрони смерті»: ночами викрадали дисидентів або людей, підозрюваних в опозиційній діяльності, потім їх катували і</p>

	вбивали. Ворогами диктаторського режиму вважалися як ліві, так і праві консерватори. У 1985 р. аргентинський суд засудив Х. Віделу до довічного ув'язнення за порушення прав людини в роки його правління.
1982	<i>Фолклендська (Мальвінська) криза</i> – це війна між Великою Британією і Аргентиною за контроль над Фолклендськими або Мальвінськими островами. Територіальна суперечка між Великою Британією й Аргентиною через Фолклендські острови тривалий час була замороженою. Ситуація змінилася 1976 р., коли в Аргентині після чергового перевороту до влади прийшла хунта на чолі з генералом Л. Галтьєрі. Станом на 1981 р. Аргентина була в скрутному економічному становищі. В цій ситуації новий диктатор військової хунти Л. Галтьєрі вирішив відволікти населення від економічних проблем. Аргентинська влада хотіла через війну відновити популярність серед населення. Держави Латинської Америки здебільшого підтримали Аргентину у цій війні, а Британію підтримали США та країни Європейської економічної спільноти. Внаслідок поразки генерал Л. Галтьєрі пішов у відставку, а в 1983 р. відбулися вільні демократичні вибори. Епоха військових переворотів і репресій в Аргентині завершилася.
1989-1999	<i>К. Менем</i> – президент Аргентини від партії хустисіалістів Прийшов до влади через проведення вільних демократичних виборів, провів успішні ринкові реформи, приватизацію і фінансову стабілізацію, домогся зниження інфляції. При ньому були відновлені відносини з Великою Британією, перервані

	через війною за Фолклендські острови (Мальвіни). Аргентина стала одним з головних союзників США і одним з найактивніших учасників міжнародних форумів і операцій миротворчих сил ООН.
--	---

Контрольні питання

1. Що таке популізм та перонізм як поняття та явище?
2. Які антидиктаторські акції були в Аргентині? Президент Лануссе та лібералізація режиму.
3. Яка роль хустисіалістської партії в Аргентині? Охарактеризуйте прихід до влади Хуана де Перона.
4. Якою була військова хунта в Аргентині?
5. В чому суть Доктрини національної безпеки та концепції внутрішньої війни з противниками диктатури?
6. Коли і чому почалась Фолклендська криза?

Тема 10. Зовнішня політика Чилі

Основні дати	Короткий зміст
1970-1973	<p><i>Чилійська революція</i> – побудова соціалізму в Чилі, причиною стала президентська виборча кампанія 1970 р. Вона проходила в умовах зростаючого невдоволення реформістською політикою християнсько-демократичного уряду Едуардо Фрея (1964-1970 рр.). Християнсько-демократична партія Чилі – одна із партій в країні.</p>
Грудень 1969	<p>Ліві сили об'єдналися в блок Народна єдність, до якого ввійшли Комуністична, Соціалістична і Радикальна партії. Програма національної єдності передбачала націоналізацію іноземного і місцевого монополістичного капіталу і соціальних реформ. Результатом демократичних перетворень мав стати поступовий перехід в майбутньому до соціалізму. Єдиним спільним кандидатом в президенти від Народної єдності був висунутий сенатор – соціаліст Сальвадором Альєнде, який і отримав перемогу.</p>
	<p>Демократично обраний соціалістичний уряд Народної єдності проводив ліву соціально-економічну політику — зокрема він націоналізував мідновидобувну промисловість. За підтримки християнських демократів був прийнятий закон, на основі якого була націоналізована мідна та інші добувні виробництва. Великі промислові підприємства, банківська система, зовнішня торгівля були націоналізовані або поставлені під контроль держави.</p>

	<p>Справа в тому, що природні ресурси Чилі належали іноземним компаніям, зокрема США. Тому через націоналізацію мідновидобувної промисловості хотіли здобути «другу незалежність» Чилі за часів уряду С. Альєнде. Була проведена аграрна реформа, за якою земля була передана від великих землевласників тим, хто проживав і працював на ній. За С. Альєнде профспілки отримали значний вплив на політику й економіку країни. Для координування демократичної планової економіки за проектом «Кіберсін» під керівництвом британського кібернетика Стаффорда Біра запроваджувалися передові інформаційні технології.</p>
1970-ті роки	<p>Зовнішня політика уряду С. Альєнде базувалась на рівноправних відносинах з усіма країнами, співпраці між латиноамериканськими республіками і країнами, що розвиваються, в Азії і Африці. Чилі відіграла активну роль в Андській спільноті націй та Русі Неприєднання. У листопаді 1970 р. були встановлені дипломатичні відносини з Кубою, Німеччиною, Демократичною Республікою В'єтнам, Монголією і Північною Кореєю. Чилі отримала від соціалістичних країн значні кредити. У 1971 р. Фідель Кастро відвідав Чилі, зустрівся з багатолюдним мітингом, а в грудні 1972 р. С. Альєнде здійснив у відповідь візит на Кубу. У грудні 1972 р. президент С. Альєнде відвідав Радянський Союз.</p>
	<p>Соціальні перетворення в Чилі обурювали олігархів й іноземних партнерів, що намагалися протистояти економічній незалежності Чилі. Адміністрація президента США Ніксона була стурбована</p>

	<p>чилійським експериментом, тому проводила політику економічної блокади Чилі, а її спецслужби активно фінансували опозицію. Ріст робочих місць разом із зарплатами в умовах економічної блокади та відтоку капіталу призвели до гіперінфляції, спроба провести земельну реформу та націоналізувати стратегічні ресурси об'єднали проти нового уряду найвпливовіших людей країни, що разом з вищезазначеною підтримкою США дестабілізували країну та дали змогу ультраправим силам влаштувати переворот. Реформи С. Альєнде призвели до спротиву еліт, об'єднання несоціалістичних партій та змови в армії.</p>
<p>11 вересня 1973</p>	<p>В Чилі після контрреволюційного перевороту до влади прийшла військова хунта на чолі з генералом <i>А. Піночетом</i>, незабаром затвердженим президентом Чилі з надзвичайними повноваженнями. По суті, у Чилі відбувся путч. Військові захопили урядові установи, розгромили штаб-квартири всіх партій, що творили «Народну єдність», а президент С. Альєнде покінчив життя самогубством.</p>
<p>1980-ті роки</p>	<p>У країні була оголошена «внутрішня війна проти марксизму», а також введено стан облоги. Конституція і громадянські свободи були скасовані, Національний конгрес розпущений, партії народної єдності оголошені поза законом, а Об'єднаний профспілковий центр робітників заборонений. Багато чилійців були заарештовані, тисячі з них були вбиті без суду після жорстоких тортур. Національний стадіон, занедбані шахтарські селища і ряд інших об'єктів були перетворені на концтабори.</p>

	<p>Піночет, безумовно, був кривавим диктатором, жорстоким та підступним. Але ж водночас Піночет — батько чилійського економічного дива. За короткий період йому вдалося розв’язати історичне завдання модернізації чилійської економіки, Чилі стала однією з небагатьох латиноамериканських країн, економічний приріст якої збільшувався стабільними і високими темпами.</p>
	<p>Піночет впровадив неоліберальні економічні теорії так званої чиказької школи, які обстоювали мінімізацію втручання держави в господарство і «вільну гру ринкових сил». Економічними радниками диктатора стали чилійці — випускники Чиказького університету, а згодом вихованці Католицького університету в Сантьяго. В Чилі теорії чиказької школи були впроваджені в життя настільки повно, як ніде в світі. Від початку свого правління Піночет послідовно і наполегливо провадив згортання та різке обмеження ролі держави майже в усіх сферах економічного життя, де домінуючу роль отримав приватний капітал.</p>
	<p><i>Зовнішня політика уряду А. Піночета</i> базувалася на цінностях приналежності Чилі до західної християнської цивілізації. А. Піночет сформулював основні цілі чилійської зовнішньої політики: експансія на північ і південь від кордонів Чилі, панування в південній частині Тихого океану, окупація і контроль над протоками і островами Південного конуса Латинської Америки.</p>

Контрольні питання

1. Які причини початку Чилійської революції та приходу до влади С. Альєнде?
2. Коли і чому почався військовий заколот в Чилі?
3. Яким було правління військової хунти при правлінні А. Піночета?
4. Якою була міжнародна реакція на політику А. Піночета в Чилі?

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Лівонаціоналістичні військові режими (Перу, Панама, Болівія, Чилі)

1. Ліві військові режими в країнах Латинської Америки: загальна характеристика (60-80-ті роки).
2. Формування лівої ідеології в країнах Латинської Америки.
3. Встановлення військових диктатур у Перу, Панамі, Болівії.
4. Відносини Чилі з СРСР та США в період правління С. Альєнде.
5. Поразка лівих сил та прихід до влади А. Піночета.

Рекомендована література : [2, 4, 5, 14 - 16].

Тема 2. Військові інтервенції США в країнах Центральної Америки у другій половині ХХ ст.

1. Інтервенція США до Домініканської Республіки.
2. Центрально-американська криза. Контадорський процес.
3. Інтереси США та СРСР в країнах Центральної Америки.
4. Панамська криза: наслідки для країни та регіону.
5. Військово-політичні аспекти безпеки в країнах Західної півкулі.

Рекомендована література: [2, 4, 5, 16].

Тема 3. Особливості розвитку Куби у другій половині ХХ ст.

1. Кубинська революція: повалення диктатури Батисти.
2. Прихід до влади Ф. Кастро: політичні та економічні реформи в країні.

3. Конфронтація відносин з США та політика країн Латинської Америки щодо Куби.
4. Зближення Куби з СРСР та Кубинська криза 1962 р.
5. Зовнішня політика Куби: регіональний та глобальний аспекти (1960-1990).

Рекомендована література: [2, 4, 5, 11, 17, 18].

Тема 4. Фолклендська криза 1982 р. Міжнародний аспект. Ядерна програма Бразилії у 1980-ті роки

1. Фолклендська криза 1982 року: історичний аспект.
2. Реакція міжнародної спільноти на події в період ФК (СРСР, США та ЄЕС).
3. Пакт Ріо, як інструмент врегулювання конфлікту.
4. Криза у відносинах між США та країнами Латинської Америки після ФК.
5. Ядерна програма Бразилії у 1980 рр. : історія та наслідки.

Рекомендована література: [2, 4, 5, 9, 16].

Тема 5. Особливості політичного розвитку Уругваю та Парагваю у другій половині ХХ ст.

1. Встановлення воєнної диктатури в Уругваї в 1973 р.
2. Формування угруповання Широкого фронту в Уругваї.
3. Вступ Уругваю до МЕРКОСУР та відносини зі світом.
4. Диктатура Альфредо Стреснера у Парагваї (1954-1989 рр.).
5. Військовий переворот та політика лібералізації у Парагваї.

Рекомендована література: [2, 4, 5].

Тема 6. Інтеграційні процеси в країнах Латинської Америки

1. Історичні передумови та етапи інтеграції в ЛАК.
2. Андська група та її роль в Латинській Америці.
3. МЕРКОСУР: історія, структура та мета створення.
4. Роль ЄС в інтеграційних процесах в ЛАК.
5. ЦАСР та КАРИКОМ: роль інтеграційних об'єднань в регіоні.

Рекомендована література: [2, 4, 5, 7].

Тема 7. Зовнішньополітичні доктрини провідних держав регіону

1. Доктрина національної безпеки Бразилії після 1989 р.
2. Доктрина «Третього шляху» у зовнішній політиці Х.Перона.
3. Доктрина Естради у зовнішній політиці Мексики.
4. Доктрина геополітичного простору А.Піночета.

Рекомендована література: [2, 4 - 6, 8].

Тема 8. Особливості політичного розвитку Колумбії та Венесуели у другій половині ХХ ст.

1. Політика уряду К. Переса (1974-1979 рр.).
2. Неоліберальна модернізація в Венесуелі.
3. Політична криза в Венесуелі та прихід У. Чавеса до влади.
4. Революційні збройні сили Колумбії: історія та наслідки.
5. Формування наркобізнесу та корупції в Колумбії.

Рекомендована література: [1, 2, 4, 5, 14].

ТЕМАТИКА ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ДОПОВІДЕЙ

1. Епоха військових диктатур в країнах Латинської Америки.
2. Формування системи континентальної безпеки в країнах Західної півкулі.
3. Формування латиноамериканської інтеграції в регіоні.
4. ЕСС та Латинська Америка: формування відносин.
5. Україна та Латинська Америка: форми співробітництва у 90- х роках ХХ ст.
6. Без'ядерна зона світу в Латинській Америці.
7. Політичний портрет генерала А. Піночета.
8. Генерали-революціонери в країнах Латинської Америки.
9. Політичний портрет Ф. Кастро.
10. Політичний портрет Че Гевари.
11. Вплив доктрини «Естради» на зовнішню політику Мексики.
12. Політичний портрет Евіти Перон.
13. Карибська криза: історія та наслідки.
14. Уругвай: особливості розвитку у другій половині ХХ ст.
15. Військова диктатура в Бразилії (1964-1989 рр.).
16. Феномен «Чилійського чуда» при правлінні А. Піночета.
17. Тріумф та падіння епохи А.Перона в Аргентині.
18. Неоліберальні реформи в країнах Латинської Америки.
19. Кубинська революція: регіональний вимір.
20. Формування та вплив наркобізнесу на зовнішню політику держав регіону у 90-ті роки.
21. Основні інтеграційні об'єднання в країнах Латинської Америки.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. «Договір Тлателолко» та ядерні програми Аргентини та Бразилії.
2. «Ініціатива для Америк» Дж. Буша 1990 р.
3. Перонізм та наслідки правління для Аргентини.
4. Історичні передумови та етапи інтеграції в ЛАК.
5. Андська група та її роль в Латинській Америці.
6. МЕРКОСУР: історія, структура та мета створення.
7. Роль ЄС в інтеграційних процесах ЛАК.
8. ЦАСР та КАРИКОМ: роль інтеграційних об'єднань в регіоні.
9. Відносини Чилі з СРСР та США в період правління С. Альєнде.
10. Військовий переворот та політика лібералізації у Парагваї.
11. Військові інтервенції США в країнах Центральної Америки у другій половині ХХ ст.
12. Військово-політичні аспекти безпеки в країнах Західної півкулі.
13. Встановлення військових диктатур у Перу, Панамі, Болівії.
14. Встановлення військової диктатури в Уругваї в 1973 р.
15. Громадянська війна в Сальвадорі. Інтереси СРСР в регіоні.
16. Група Ріо, як альтернатива ОАД.
17. Диктатура Альфредо Стреснера у Парагваї (1954-1989 рр.).
18. Доктрина «Третього шляху» у зовнішній політиці Х.Перона.
19. Доктрина геополітичного простору А.Піночета
20. Доктрина Естради у зовнішній політиці Мексики.
21. Доктрина національної безпеки Бразилії після 1989 р.
22. Зближення Куби з СРСР та Кубинська криза 1962 р.
23. Зовнішня політика Куби: регіональний та глобальний аспекти (1960-1990).
24. Інтеграційні процеси у країнах у Латинської Америки у 60- 90-ті роки.

25. Інтервенція США до Домініканської Республіки.
26. Інтереси США та СРСР в країнах Центральної Америки.
27. Карибська криза та її наслідки для Куби.
28. Конфронтація відносин з США та політика країн Латинської Америки щодо Куби.
29. Криза у відносинах між США та країнами Латинської Америки після ФК.
30. Кубинська революція: повалення диктатури Батисти.
31. Ліві військові режими в країнах Латинської Америки: загальна характеристика (60-80 -ті рр.).
32. Лівонаціоналістичні військові режими (Перу, Панама, Болівія).
33. Неоліберальна модернізація в Венесуелі.
34. ОАД: основні етапи становлення та її роль в Західній півкулі.
35. Особливості політичного розвитку Колумбії та Венесуели у другій половині ХХ ст.
36. Особливості розвитку Мексики у другій половині ХХ ст.
37. Панамська криза: наслідки для країни та регіону.
38. Панамська криза. Інтервенція США в Панамі.
39. Політика США щодо країн Латинської Америки: основні доктрини 60-90 -ті рр.
40. Політика уряду К. Переса (1974-1979 рр.).
41. Політична криза в Венесуелі та прихід У.Чавеса до влади.
42. Поразка лівих сил та прихід до влади А. Піночета.
43. Правління А. Піночета в Чилі та міжнародна ізоляція країни.
44. Правління Е. Кардозу та його концепція «президентської дипломатії».
45. Прихід до влади К. Менема та його реформи 1989-1999 рр.
46. Прихід до влади Ф. Кастро: політичні та економічні реформи в країні.
47. Причини та характер Кубинської революції.
48. Революційні збройні сили Колумбії: історія та наслідки.
49. Роль ЄС в інтеграційних процесах в ЛАК.

50. Роль ЛАСТ в інтеграційних процесах регіону.
51. Роль НАФТА та АЛКА як інструменту консолідації країн Західної півкулі.
52. Становлення та розвиток міжамериканської системи відносин.
53. Україно-бразильські відносини у 90-ті роки.
54. Фолклендська криза 1982 р.: причини та наслідки.
55. Формування лівої ідеології в країнах Латинської Америки.
56. Формування наркобізнесу та корупції в Колумбії у 90-ті роки.
57. Формування угруповання Широкого фронту в Уругваї.
58. ЦАЗР та КАРИКОМ: роль інтеграційних об'єднань у регіоні.
59. Центрально-американська криза. Контадорський процес.
60. Шокова терапія Ф. Коллор де Мело в Бразилії.
61. Ядерна програма Бразилії у 1980 рр.: історія та наслідки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бессараб Т. Особливості інтеграційних процесів в Латинській Америці: політико-ідеологічний аспект. *Вісник Львівського університету. Серія: Філосо.-політолог. студії*. 2013. 3. 313-321.
2. Гаврилова Н.В. Зовнішня політика країн Латинської Америки. Маріуполь: МДУ, 2020.
URL: http://repository.mdu.in.ua/jspsui/bitstream/123456789/2584/1/nr_zovnishnia_polityka.pdf
3. Головченко В.І. Конфліктогенність міжнародних відносин у Латинській Америці: історія й сучасність. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. 101 (1). 3-12.
URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_101\(1\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_101(1)_3).
4. Редько В.Г., Басай О.В. Країнознавство: Іспанія, Латинська Америка. Київ : Видавничий дім “Сам”, 2017.
5. Ткач О., Костів П. *Політична модернізація в Латинській Америці: від авторитаризму до демократії*. Київ: Ун-т «Україна», 2012.

ДОДАТКОВА

6. Вакарчук К.В. Зовнішня політика Бразилії в період правління Д.Руссефф. *Актуальні проблеми політики*. 2014. 53, 142-149.

7. Вакарчук К.В. Інтеграційні процеси в країнах ібероамериканського світу. *Актуальні проблеми політики*, 2017. 58. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/8804>
8. Вакарчук К.В. Зовнішня політика Аргентини у постбіполярний період. *Вісник ОНУ. Соціологія і політичні науки. Серія: Політичні науки*. 2018. 2 (31). 115-127.
9. Гаврилова Н. В. Аргентина у латиноамериканській системі міжнародних відносин. *Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Історія. Політологія*. 2012. 3. 58-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_ip_2012_3_10.
10. Джага А. Вплив ALBA на інтеграційні процеси в Латинській Америці Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2012. 104 (1). 48-49. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_104\(1\)_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_104(1)_17).
11. Касаткіна К. Місце Куби серед зовнішньополітичних інтересів США (XIX – середина XX ст.). *Американська історія та політика*. 2016. 2. 191-197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ahp_2016_2_28.
12. Кулінич Т. О. Розвиток взаємин країн Латинської Америки та Європейського Союзу в контексті ібероамериканської спільноти націй. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. 118. (Ч. I). 76-89.
13. Лукач І. Розвиток доктрини Монро як концептуальної основи політики США в латинській Америці (кін. XIX – поч. XX ст.). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2013. 1. 38-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ist_2013_1_24.

14. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу: навчальний посібник. Київ: Знання, 2013.
15. Плевако І. Болівія в геополітичних поглядах країн Латинської Америки другої половини ХХ століття. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. 2013. 32. 62-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2013_32_11.
16. Поліщук К. Міждержавні конфлікти у Південній Америці: причини, еволюція, стратегії врегулювання. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. 2012. 30. 53 – 67.
17. Скляренко О. Місце закону Хелмса-Бартонна у політиці США щодо Куби у 90-х рр. ХХ ст. *Часопис української історії*. 2013. 26. 52-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ChasUkr_2013_26_14.
18. Скляренко О. Основні етапи політики США щодо Куби (1959-1991 рр.) *Часопис української історії*. 2013. 27. 86-92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ChasUkr_2013_27_19.
19. Ткач О. І. Клієнтелізм в неоліберальних реформах країн Латинської Америки. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. 101(1). 181-187. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_101\(1\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_101(1)_25).
20. Ярош О. Формування української діаспори в Аргентині. *Вісник Прикарпатського університету. Історія*. 2013. 23-24. 406-412. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpu_Ist_2013_23-24_57.

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень. Борисфен Інтел. URL: http://bintel.com.ua/uk/3-projects/latin_america_review?isArchive=1/
2. ADASTRA – незалежний український аналітичний центр. URL: <https://adastra.org.ua/info>
3. Latin American Network Information Center. URL: <http://lanic.utexas.edu/la/region/news/>
4. MERCOSUR. URL: <https://www.mercosur.int/en/about-mercosur/mercosur-countries/>
5. Organisation of American States. URL: <http://www.oas.org/>
6. Political Database of the Americas. URL: <http://pdba.georgetown.edu/>
7. The Center for Latin American Studies. URL: <http://www.clas.berkeley.edu/>
8. The European Union – Latin America and Caribbean Foundation. URL: <https://eulacfoundation.org/en>
9. The Latin American Herald Tribute. URL: <http://www.laht.com/index.asp>

Навчальне видання

ВАКАРЧУК Катерина Василівна

**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН
ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ
У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ ст.**

Навчально-методичний посібник

Надруковано в авторській редакції
з готового оригінал-макета

Завідувачка редакції *Т. М. Забанова*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 3,72.
Тираж 300 прим. Зам. № 85 (17).

Видавництво і друкарня «Екологія»
65091, м. Одеса, в. Разумовська, 23/1

Тел.: (0482) 33-07-17, 37-14-25 (048) 7-855-855

e-mail: astro_print@ukr.net; www.astroprint.ua; www.stranichka.in.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1873 від 20.07.2004 р.